

РЕШЕНИЕ

№ 674

София, 20.12.2024 год.

ВИМЕТО НА НАРОДА

Върховният касационен съд на Република България, второ наказателно отделение, в открито съдебно заседание на двадесет и осми октомври през две хиляди двадесет и четвърта година, в състав:

Председател: Бисер Троянов

Членове: 1. Милена Панева

2. Надежда Трифонова

при секретаря Илияна Рангелова и с участието на прокурора Ивайло Симов разгледа докладваното от съдия Троянов к.н.д. № 865 год. по описа за 2024 г.

Касационното производство е образувано по жалба на подсъдимия З. Е. Д., чрез защитника му адвокат Е. Н., против въззивно решение № 131 от 22.07.2024 г. по в.н.о.х.д. № 244/ 2021 г. на Пловдивския апелативен съд, II.наказателен състав, с доводи за допуснати всички касационни основания по чл. 348, ал. 1, т. 1 – 3 НПК.

В съдебно заседание пред касационната инстанция подсъдимият З. Е. Д. и защитникът му адв. С. С. поддържат жалбата по изложените в нея съображения. Подновяват възражението си за проявена предубеденост от председателя на въззивния съдебен състав и лишаване на страните от възможността да разпитат лично основен свидетел по делото.

Представителят на Върховната прокуратура изразява становище за потвърждаване на въззивния съдебен акт и отхвърляне на касационната жалба като неоснователна, поради липса на посочените в нея касационни основания.

Върховният касационен съд, след като обсъди доводите на постъпилата жалба, изложените от страните съображения в открито съдебно заседание и извърши касационна проверка в законоустановените предели, намери следното:

С присъда № 260002 от 14.01.2021 г. по н.о.х.д. № 492/ 2020 г. Пловдивският окръжен съд признал подсъдимия З. Е. Д. за виновен това, че на 30.09.2009 г. в гр. Пловдив, като извършител, в съучастие с Г. Г. Б. като подбудител (починал, син на ограбената), отнел от владението на В. Д. Б. чужди движими вещи на обща стойност 760 лв, с намерение противозаконно да ги присвои, като употребил на това сила и грабежът е придружен с убийството на пострадалата, поради което и на основание чл. 199, ал. 2, т. 2 пр. 1 във вр. с чл. 198, ал. 1, във вр. с чл. 20, ал. 2 от НК и чл. 54 от НК му наложил наказание от шестнадесет години лишаване от свобода при първоначален строг режим, на основание чл. 57, ал. 1, т. 2, б. „а“ от ЗИНЗС. При изпълнение на наказанието съдът приспаднал времето, през което подсъдимият бил задържан по наказателното производство и в негова тежест възложил разноските по делото.

С решение № 131 от 22.07.2024 г. по в.н.о.х.д. № 244/ 2021 г. на Пловдивския апелативен съд, II.наказателен състав изменил първоинстанционната присъда, като постановил да се приспадне, на основание чл. 59 от НК, времето от 21.05.2019 г. до 10.12.2021 г. по което е изпълнявана мярка за неотклонение задържане под стража, като зачел един ден задържане за един ден лишаване от

свобода, както и времето от 10.12.2021 г. до 02.11.2022 г. с изпълнявана мярка за неотклонение домашен арест, като зачел два дни домашен арест за един ден лишаване от свобода. В останалата част потвърдил присъдата на окръжния съд.

Касационната жалба на подсъдимия Д. е процесуално допустима, подадена е в законовия срок, от легитимирано лице и срещу съдебен акт, подлежащ на касационна проверка.

Разгледана по същество жалбата е неоснователна.

Касаторът сочи за съществено процесуално нарушение обстоятелството, че не бил изправен пред независим и безпристрастен съд, както изисква чл. 6, § 1 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи (ЕКПЧ). Касационният съдебен състав не е компетентен да преценява нарушения по ЕКПЧ, защото те са предоставени на международен орган към Съвета на Европа.

Изтъкнатите от жалбоподателя доводи могат да бъдат отнесени към касационното основание за незаконен съдебен състав по чл. 348, ал. 3, т. 3 във вр. с ал. 1, т. 2 от НПК и в частност – основанието за отвод по чл. 29, ал. 2 от НПК, което е било посочено в писмената молба на защитниците на подсъдимия до Пловдивския апелативен съд (вх. № 5392/ 06.07.2022 г.). В касационната жалба и в цитираната писмена молба се твърди, че след приключване на съдебното заседание на 28.06.2022 г. председателят на въззивния съд направил „крайно неуместно“ изказване за евентуално бъдещо възлагане на платените пътни разноски на току-що изслушано вещо лице. Това било възприето от защитниците като проява на предубеденост за вината на подсъдимия. Изявлението на председателя на съдебния състав и репликата на един от защитниците не били протоколирани. В съдебно заседание на 25.10.2022 г. Пловдивският апелативен съд отхвърлил искането за отвод.

Доводът на касатора е неоснователен. С направеното от председателя на въззивния съд непремерено изказване не е изразено становище за предстоящия краен изход на делото. Всъщност, съдията е могъл да бъде по-предпазлив в отношенията си със страните, по време на съдебното заседание и извън него, за да не създава повод за двойка преценка на думите му. Защитата обаче е отдала прекалено голямо значение на извън процесуалното изказване и е направила извод несъответен на заложения в думите смисъл. Това се потвърждава и от личната оценка на защитата, която в писмената молба до апелативния съд ги е определила като „крайно неуместни“. В разясненията за разноските, от които жалбоподателят черпи повода за отвод, не се съдържа твърдение за вината на подсъдимия, за наказателната му отговорност и участието му в престъплението, нито за вида на бъдещия съдебен акт или друга предварителна информация, насочваща към това какво би било решението на въззивния съд. Съдебният състав и в частност неговият председател не са били предубедени от изхода на делото, поради което не е проявено и основание за отвод по смисъла на чл. 29, ал. 2 от НПК.

Други две от възраженията на жалбоподателя са свързани с начина на формулиране на задачите към две психолого-лингвистични експертизи, допуснати в с.з. на 28.03.2023 г. След направените от защитата възражения апелативният съд е променил експертния състав в следващото съдебно заседание, проведено на 09.05.2023 г., а поради отказа на подсъдимия да съдейства втората експертиза не е изготвена. И макар доводите в касационната жалба по своята същност да касаят доказателствата по делото, възражението за незаконен съдебен състав, поради предубеденост от начина на формулиране на експертните задачи и възлагането им на експерт без специалност по клинична психология, са несъстоятелни. Лингвистичната експертиза за свид. Т. М. е изготвена от вещо лице със специалност криминална лингвистика, бакалавър по приложна лингвистика от

Великобритания и магистратура по психоанализа и философия от ЮЗУ „Неофит Рилски“. От начина на формулиране на експертните задачи и от подбора на експертния състав, който впоследствие бил преуреден, не се разкриват основания за предубеденост и заинтересованост на въззивния съдебен състав.

Жалбоподателят твърди, че апелативният съд е допуснал съществено процесуално нарушение с буквален препис на фактическата обстановка от първата инстанция. Доводът е неоснователен. Въззивният съд е задължен да извърши цялостна служебна проверка на обжалвания съдебен акт, независимо от посочените от страните основания. Тези задълженията са изпълнени от Пловдивския апелативен съд, който не е намерил значима промяна на обективните факти по случая след проведеното въззивно съдебно следствие. Структурата и задължителните части на съдебното решение се подчиняват на определени законови изисквания и на утвърдени в съдебната практика обичаи, които не са нарушени по делото. Начинът на изписване на съдържанието донякъде е проява на личен похват на съдията, изготвил съдебния акт. Посочената от касатора съдебна практика се отнася да случаите на липса на мотиви, когато въззивното решение е буквален препис на мотивите на първоинстанционната присъда от типа *copy-paste* и няма никакви нови съждения, от които да проличи вътрешното съдийско убеждение на въззивния съд, нито са обсъдени възраженията на жалбоподателя. В случая, фактическата обстановка по казуса е останала непроменена, но въззивният съдебен акт съдържа разрешението по случая и начина на формиране на съдийското убеждение. Ето защо, не е налице твърдяното от касатора процесуално нарушение.

Останалите твърдения за липса на мотиви и за липса на отговор по направените от защитата възражения не се отнасят до съставомерните за деянието факти. На с. 9-11 от касационната жалба са посочени следните несъществени за делото обстоятелства: в кой момент – по време на дърпането на чантата или след като пострадалата се развикала деецът взел решение да я умъртви и нанесъл ударите с нож; кога физически са нанесени ударите с нож – след като пострадалата започнала да вика или когато свид. Л. се развикал и уплашен подсъдимият побягнал; че не са съпоставени показанията на П. и А. кога започнали финансовите проблеми на сина на починалата Г.Б. – преди или след убийството на майка му. Също и по възраженията на защитата: за липса на доказателства за времето и мястото на уговорката между Г.Б. и подсъд. Д. за нападение над пострадалата; за липса на доказателства за произхода на ножа, с който била убита жертвата и за решението на подсъдимия да го употреби; за „противоречие между декларираната от съда уговорка между подбудител и извършител и последващите действия на двамата“; за невъзможността, според защитата, пострадалата и синът ѝ да отидат „до най-отдалечения... квартал“, да вечерят в ресторант и да се върнат за 1 час и 15 мин при „натоварен часови пояс“ (с. 12-13 от касационна жалба).

Без основание касаторът упреква въззивната инстанция, че е приобщила показанията на свид. Т. М. без да направи опит да го открие и разпита лично. Позовава се на решения на ЕСПЧ за полагане на разумни усилия за осигуряване на присъствието на свидетели, както и на решение на ВКС за провеждане на щателно издирване. Твърдението изобщо не отговаря на истината.

Не само първоинстанционният съд, но и въззивният съд са правили многократни усилия да издирят и призоват свид. Т. М. за непосредствен разпит в съдебно заседание. Усилията им не били увенчани с успех. Свидетелят последователно е призоваван от окръжният съд в периода от 02.07.2020 г. до 14.01.2021 г., когато в края на съдебното следствие прочел неговите показания и постановил присъдата си. Многобройните призовки са връщани в цялост с

отбелязвания, че търсеното лице не живее на регистрирания адрес или че пребивава за неопределено време в чужбина. Призоваван е многократно и от въззивната инстанция (призовки, л. 65в, л. 151, л. 181, л. 221, л. 274, л. 298, л. 360, л. 429, л. 494, л. 515, л. 543, л. 561, л. 602, л. 684-687, л. 692-693, л. 706, л. 743-745, л. 816-818, л. 885-887 от в.н.о.х.д.), включително и по телефон от деловодството на съда (56 пъти в 43 различни дни през 2022 г., справки – л. 424, л. 487, л. 515, л. 541, л. 575 от в.н.о.х.д.). Според писма на МВР, сектор „БДС“ търсеното лице е напускало страната на 08.05.2020 г. и се е връщало на 25.09.2020 г., отсъствало е също така в периода 05.10. – 15.12.2020 г., 17.01. – 26.04.2021 г., 12.05. – 03.07.2021 г., а след отпътуването му на 02.10.2021 г. през Аерогара София няма данни за завръщането му обратно в страната (писмо на МВР, л. 798 от в.н.о.х.д.). Не е бил задържан в следствените арести и в затворите на страната (писма на НСлС, л. 606, л. 872 от в.н.о.х.д.; писмо на ГД „ИН“ – л. 809 от в.н.о.х.д.). Според показанията на свид. М. М. нейният син работел в Холандия, близо до Амстердам, но точен адрес за призоваване чрез нидерландските власти не е съобщила (л. 126, в.н.о.х.д.). Апелативният съд я задължил в 7-дневен срок от съдебното заседание на 05.10.2021 г. да посочи адреса за пребиваване на свид. Т. М., но в писмена молба тя отговорила, че синът ѝ нямал такъв, тъй като служебните му ангажименти и контакти с различни лица, в различни градове, налагали честото му пътуване и отсядане в различни хотели (л. 152 от в.н.о.х.д.). В съдебно заседание на 10.12.2021 г. въззивният съд обявил свид. Т. М. за местно и общодържавно издирване с телеграма № 2043/26.01.2022 г. на ГД НП-София с мярка „установяване на адрес“ (писмо на ОД на МВР-Пловдив - л. 304, л. 520 от в.н.о.х.д.), както и за международно издирване в ШИС II с шенгенски идентификационен номер BG 0000004963395000001 (писмо МВР – л. 367, л. 430, л. 475, л. 512, от в.н.о.х.д.). С тези свои действия съдилищата направили всичко възможно свидетелят да бъде лично призован за разпит. Твърдението на защитата, че по делото липсвали данни за провеждане на щателно издирване на основен свидетел и с това било нарушено правото на справедлив процес се оказва несъстоятелно.

Възраженията от жалбата, че присъдата и въззивното решение почиват на предположения, не се отнасят до главния факт на доказване. За такива факти са посочени: че на 01.09.2009 г. (деянието е на 30.09.2009 г), подсъдимият и свид. Г. Б. комуникирали по мобилен телефон -5833, който бил регистриран на името на подсъдимия, но вероятно бил ползван от друго лице, защото нямало как собственикът да комуникира със себе си; за субективното възприятие на полицейски служител, който от плача на пострадалата заключил, че синът ѝ е съпричастен към нападението; че пострадалата виждала нападателя си преди нападението, защото била „домошар“ и „имала ясен спомен“ (касационна жалба, с. 15-16). Всъщност, последното не е предположение, а извод на съда, защото след деянието и до смъртта си пострадалата не е напускала болницата.

Не е допуснато твърдяното в касационната жалба нарушение на материалния закон, защото присвоителното намерение на дееча не било доказано. Касаторът подкрепя довода си с твърдението, че според приетото от съда подсъдимият отнел чантата и след виковете на пострадалата се върнал и нанесъл ударите с нож.

Доводът не се уповава на установената от съдилищата фактическа обстановка. Според приетото от въззивния съд на с. 6-7 от решението подсъдимият Д. нападнал пострадалата при влизане в сградата, на стълбищната площадка, като я заплашил с насочен към нея нож и започнал да дърпа чантата ѝ. Тя оказала съпротива, започнала да се дърпа назад и така двамата излезли на улицата, пред сградата. Нападнатата започнала да вика за помощ. „В този момент – според решението – подсъдимият взел решение да умъртви В. Б. и да отнеме чантата ѝ

преди някой да се притече на помощ.“ Нанесъл два удара с нож по лявата ръка, след което три силни удара в областта корема. „След това със същия нож подсъдимият срязал дръжката на чантата на жертвата си, грабнал чантата в ръка и побягнал към ул. „Антим I“ в гр. Пловдив...“ При така описаните факти причиняването на смъртоносните наранявания, довели до смъртта на пострадалата, са причинени по време на започнатия, но все още недовършен грабеж. Чантата с намиращите се в нея вещи са отнети от дееца, а смъртта на жертвата е следствие на упражнената спрямо нея физическа принуда (насилие). Ето защо грабежът на вещите е придружен с убийството на пострадалата, от която те били отнети. Правилно деянието е квалифицирано като грабеж по чл. 199, ал. 2, т. 2, пр. 1 във вр. с чл. 198, ал. 1 от НК. По делото не е установено как подсъдимият се е разпоредил по-късно с отнетите вещи, но това в случая няма значение за неговата наказателна отговорност, тъй като вещите не са върнати. Без основание защитата упреква апелативния съд, че той бил длъжен да опише от фактическа страна дали нападателят предал на свид. Б. чантата с резервните ключове и документите, които пострадалата носела в нея „и ако не – по каква причина“. Умисълът на дееца се разкрива от обективно проявеното от него деяние, а за установените факти – от събраните по делото доказателства. За каквито обстоятелства съдът има доказателства, такива факти приема за установени.

Наложено на подсъд. З. Д. наказание от шестнадесет години лишаване от свобода не покрива стандарта за явна несправедливост. Възраженията на касатора за несправедливо отмерена санкция се отнасят до две негови принципни постановки – че всяко наказание на невинен е несправедливо и че е нарушено изискването за справедлив процес, заради продължителността на делото. Първата постановка не подлежи на разглеждане, защото в чл. 348, ал. 5 от НПК са посочени случаите на явна несправедливост на наказанието, а осъждането на невинен, както и недоказаността на обвинението не са сред тях.

Второто възражение е неоснователно, защото делото не е разгледано в нарушение на изискването на чл. 22, ал. 1 от НПК за разумен срок. Обвинителният акт е внесен през м. март 2020 г., присъдата е постановена през м. януари 2021 г., а въззивното решение е от м. юли 2024 г. Цялата съдебна фаза, заедно с касационното производство, е продължила 4 години и 9 месеца. Делото се отличава с висока степен на фактическа и правна сложност, разпитани са многобройни свидетели и експерти, проведено е въззивно съдебно следствие и са били положени изчерпателни усилия за призоваването на няколко свидетели. Окръжният съд е провел 11 съдебни заседания (без разпоредителното), а въззивният – 17 заседания. От извършване на престъплението до постановяване на въззивния съдебен акт са изминали повече от 15 години, както се твърди в касационната жалба, но разследването спрямо жалбоподателя Д. е започнало едва през 2019 г., когато намерените на 30.09.2009 г. на местопрестъплението дактилоскопни следи от IV. и V. пръст на дясната му ръка са могли да бъдат свързани като изхождащи от него – преди 2018 г. в базата данни не е имало негови пръстови отпечатьци. До този момент разследващите органи не са изследвали като водеща версията за участието на подсъдимия, защото не са имали доказателства за това. По делото няма неоснователно забавяне на разследването и на съдебното производство.

Твърдението на защитата, че винаги продължителният срок на делото налага определяне на наказанието при предпоставките на чл. 55 от НК, защото продължителността е изключително смекчаващо обстоятелство, не е абсолютно вярно. Материалноправният институт се прилага при ясно регламентирани кумулативни предпоставки и втората от тях е да може да се направи извод, че и най-лекото, предвидено в закона наказание, се оказва несъразмерно тежко на

разкрития обем от смекчаващи и отегчаващи отговорността на деянието и на дееца обстоятелства. В конкретния случай, от привличането на подсъд. Д. за обвиняем през м. май 2019 г. до настоящия момент, не е изминал срок, който да нарушава принципа за разумност. Същото възражение на защитата е било разгледано от окръжния и от апелативния съд, които правилно са го отхвърлили като неоснователно. Определеното от първата инстанция наказание от 16 години лишаване от свобода по размер съвсем малко надвишава заложения в чл. 199, ал. 2 от НК специален минимум от 15 години. Предвидени са и две по-тежки по вид наказания (доживотен затвор и доживотен затвор без замяна). А изведените в мотивите към присъдата отегчаващи обстоятелства – планиране на деянието; избиране на подходящото време и място на местопрестъплението, когато жертвата се връщала от вечеря; сигурното знание за поведението на жертвата в конкретния ден; предварителното осигуряване на автомобил с водач свид. Т. М., който да изведе бързо подсъдимия от местопрестъплението; интензивността на нападението; броят на нанесените по тялото на пострадалата удари; силата на ударите и мястото на тяхното нанасяне, са такива, които завишават обществената опасност на деянието и несъмнено са налагали определяне на по-високо по размер наказание. Първоинстанционният съд го занижил, тъй като приел изминалия 11-годишен период от деянието като значим при отмерване на санкцията. От значение за индивидуализацията на наказанието е продължителността на висящото наказателно производство спрямо виновния подсъдим или казано с други думи – срокът, в който подсъдимият е участвал в наказателното производство. Изтеклият преди това период от време, в който подсъдимият не е участвал поради това, че не е бил разкрит, не представлява смекчаващо наказанието обстоятелство. Затова и настоящият съдебен състав не намери основание за допълнително намаляване на наказанието, нито за приложение на института по чл. 55 от НК, защото подбраният с присъдата размер е достатъчно нисък.

При така изложените мотиви касационният съд не намери проявление на посочените в жалбата касационни основания за отмяна или за изменение на въззивното решение, което следва да бъде потвърдено като правилно и законосъобразно.

Върховният касационен съд, на основание чл. 354, ал. 1, т. 1 от НПК.

Р Е Ш И:

ОСТАВЯ В СИЛА въззивно решение № 131 от 22.07.2024 г. по в.н.о.х.д. № 244/ 2021 г. на Пловдивския апелативен съд, II.наказателен състав.

Решението е окончателно и не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: 1.

2.